

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (สศช.) โดยคณะกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงได้ริเริ่มการสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อสานต่อความคิดและเชื่อมโยงการขยายผลที่เกิดจากการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้อย่างหลากหลาย รวมทั้งเพื่อจุดประกายให้เกิดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับ และการนำไปประยุกต์ใช้ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในทุกภาคส่วนของสังคมอย่างจริงจัง (อภิชาติ พันธเสน , 2550, หน้า 15)

ภาวะวิกฤตเศรษฐกิจปี 2540 ทำให้คนไทยให้ความสำคัญต่อการพัฒนาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง ตามพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมากขึ้น สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติจึงได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิจากสาขาต่าง ๆ มาร่วมกันกลั่นกรองพระราชดำรัสเพื่อสรุปเป็นนิยาม “ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และได้เชิญมาเป็นประธานนำทางในการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 – 10 (จิระ งามศิลป์ , 2550, หน้า 209)

เป้าหมายหลักของการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง คือ การสร้างกระแสสังคมให้มีการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นกรอบความคิดหรือส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน ผ่านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงให้ประชาชนทุกคนสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม และปลูกฝังปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการดำรงชีวิตให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง ตลอดจนนำไปสู่การปรับแนวทางการพัฒนาให้อยู่บนพื้นฐานของเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีขอบเขตการดำเนินงาน 4 ด้านควบคู่กันไป คือ เชื่อมโยงเครือข่ายเรียนรู้ พัฒนาศึกษาวิจัย สร้างหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ และเผยแพร่ประชาสัมพันธ์

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นไปในลักษณะเครือข่ายและระดมพลังจากทุกภาคส่วน โดยมีแกนกลางขับเคลื่อน 3 ระดับ ได้แก่ คณะที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิ คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง และกลุ่มงานเศรษฐกิจพอเพียงในสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ซึ่งจะเป็นหน่วยปฏิบัติในการดำเนินงาน และจะทูลเกล้าฯ ถวายผลการดำเนินงานเพื่อเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสมหามงคลสมัยเฉลิมพระชนมพรรษาครบรอบ 80 พรรษา ในเดือนธันวาคม 2550

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง จะเป็นการเสริมพลังให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาไปได้ อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแสโลกาภิวัตน์ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างฐานรากทาง เศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็ง รักษาความสมดุลของทุนและทรัพยากรในมิติต่าง ๆ ตลอดจน สามารถปรับตัวให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรู้เท่าทัน และนำไปสู่ประโยชน์สุขของ คนไทยในที่สุด (คณะอนุกรรมการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง , 2549, หน้า 1-2)

จีระ งามศิลป์ (2550, หน้า 19) ได้กล่าวถึง แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545 – 2549) เป็นแผนที่ได้อัญเชิญแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราช ดำรัสของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มาเป็นปรัชญานำทางในการพัฒนาและบริหารประเทศ โดยยึดหลักทางสายกลางเพื่อให้ประเทศรอดพ้นจากวิกฤต สามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและ นำไปสู่การพัฒนาที่สมดุล และดำเนินการต่อเนื่องในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2550 – 2554) ที่ได้อัญเชิญปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงมาเป็นแนวทางในการ ปฏิบัติควบคู่ไปกับการพัฒนาแบบบูรณาการเป็นองค์รวมที่มีคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาอย่าง จริงจัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้เกิดความสมดุล เป็นธรรม และ ยั่งยืน มุ่งสู่สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน

กระทรวงศึกษาธิการเป็นหน่วยปฏิบัติในการดำเนินงานขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง โดยนายวิจิตร ศรีสุวาน รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ได้นำนโยบายที่รัฐบาลแถลงต่อ สภานิติบัญญัติแห่งชาติมาทำให้เป็นรูปแบบเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติ โดยได้กำหนดนโยบายการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงในนโยบายข้อที่ 1 การเร่งรัดการปฏิรูปการศึกษาโดยยึดคุณธรรมนำ ความรู้ โดยมุ่งสร้างความตระหนักสำนึกในคุณค่าของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง พัฒนาคณะโดยใช้ คุณธรรมเป็นพื้นฐานของกระบวนการเรียนรู้ และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา ในปีการศึกษา 2549 เพื่อส่งเสริม สถานศึกษาทั่วประเทศนำไปประยุกต์ใช้อย่างเหมาะสมเพื่อเป็นภูมิคุ้มกันทางสังคม รวมทั้ง ปรับเปลี่ยนกระบวนการทัศน์ในการดำเนินชีวิตของประชาชนให้อยู่บนพื้นฐานของความพอเพียง และมีการเชื่อมโยงเป็นเครือข่ายในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน , 2549, หน้า 4)

ในช่วง 2 ปีที่ผ่านมา หน่วยงานได้เริ่มสร้างขบวนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง อย่างต่อเนื่อง เพื่อนำเอาแนวความคิดไปขยายผลอย่างหลากหลายและกว้างขวาง โดยมี เป้าหมายเพื่อสร้างกระแสสังคมให้มีการประยุกต์หลักเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลักในการประกอบ กิจการและในการดำเนินชีวิต สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำโครงการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา โดยมอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาดำเนินการตามหนังสือ ที่ ศธ 04006/837 ลงวันที่ 23 พฤษภาคม 2549 โดยมี เป้าหมายให้สถานศึกษาสามารถนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร การศึกษาและพัฒนาผู้เรียนแต่ละพื้นที่สู่การดำรงชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ตลอดจนครอบครัว ชุมชน แต่การดำเนินการไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร เนื่องจากข้าราชการครูยังขาดประสบการณ์ ในการจัดการเรียนการสอนเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ไม่สามารถเชื่อมโยงเป็นหลักสูตร บูรณาการของกลุ่มสาระการเรียนรู้ ผู้ศึกษาจึงได้มีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการ ขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อนำผลที่ได้มาเป็นข้อมูลประกอบการวางแผนการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้ปรัชญาเศรษฐกิจ พอเพียงในสถานศึกษา เพื่อให้คนไทยในอนาคตเป็นคนที่มีความพอเพียง มีความรู้ ทักษะ และ เจตคติ ตลอดจนสามารถส่งเสริมปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำกิจกรรมเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่าง เหมาะสม ถูกต้อง และมีประสิทธิผลอย่างแท้จริง

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะในการ ปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียงของผู้บริหาร สถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และด้านเจตคติต่อเศรษฐกิจ พอเพียง กับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ใน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ด้านทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และ ด้านเจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียง

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

1. ผลของการศึกษาค้นคว้านำเป็นข้อมูลแก่สถานศึกษานำไปใช้ในการบริหาร และจัด กิจกรรมตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง
2. เป็นข้อมูลให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปประกอบการวางแผนการ ดำเนินงานและกำหนดนโยบายที่เกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษามุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง ดังนี้

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในปีการศึกษา 2550 จำนวน 4,846 คน จำแนกดังนี้

- ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 405 คน
- ครูผู้สอน จำนวน 4,441 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ในปีการศึกษา 2550 ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 555 คน โดยเทียบจำนวนจากตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan จำแนกดังนี้

- ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 201 คน
- ครูผู้สอน จำนวน 354 คน

1.2 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

1.2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยที่ศึกษา จำแนกเป็น

- 1.2.1.1 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2.1.2 ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.2.1.3 เจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียง

1.2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย

1.3 ด้านเนื้อหา ได้แก่ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย จะศึกษาเฉพาะปัจจัย 3 ด้านเท่านั้น คือ

- 1.3.1 ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3.2 ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง
- 1.3.3 เจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียง

1.4 ช่วงระยะเวลาดำเนินการ ตั้งแต่เดือนพฤษภาคม 2550 – มีนาคม 2551

2. ศึกษาเฉพาะการประยุกต์ใช้เศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาและผลการประยุกต์ใช้

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย
2. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากครูผู้สอน
3. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากครูผู้สอน
4. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีเจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากครูผู้สอน
5. ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย มีผลการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงแตกต่างจากครูผู้สอน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ปัจจัย หมายถึง องค์ประกอบที่เป็นสาเหตุของพฤติกรรมของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ที่ส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษา 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านทักษะในการปฏิบัติกิจกรรม และด้านเจตคติ
2. การขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการครูไปใช้ในการจัดกิจกรรมในสถานศึกษาศึกษา
3. ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง ความพอเพียง 3 คุณลักษณะ ได้แก่ ความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกันที่ดีในตัว และต้องอาศัยความรู้และคุณธรรมเป็นพื้นฐาน กล่าวคือ เงื่อนไขความรู้ ได้แก่ ความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวัง และเงื่อนไขคุณธรรม ได้แก่ ความซื่อสัตย์ สุจริต ความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
4. ความรู้ หมายถึง พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการจำความรู้ ความเข้าใจ การนำไปปรับใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ และประเมินผล ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย
5. ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรม หมายถึง ความชำนาญในแต่ละด้านของความสามารถ การปฏิบัติกิจกรรมเป็นประจำของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง

6. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกและท่าที สภาวะทางจิตใจและอารมณ์ที่แสดงออกมาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย ตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง เริ่มตั้งแต่ การรับหรือการให้ความสนใจ การตอบสนอง การเห็นคุณค่า การจัดระเบียบ และการแสดงพฤติกรรมตามคุณค่า

7. ข้าราชการครู หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา รักษาการผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอน ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดในการศึกษาค้นคว้า

ความรู้เกี่ยวกับเศรษฐกิจพอเพียง ทักษะในการปฏิบัติกิจกรรมตามแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียง และเจตคติต่อเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปัจจัยส่งผลต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจพอเพียงสู่สถานศึกษาของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดสุโขทัย

